

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №37 (Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«24-26» маусымға 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «23» маусым күні 21 сағаттан «26» маусым күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 23.06.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Калманбаева Р.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Шагирова К.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: moldagalieva_a@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

**2023 жылғы «24» маусымға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-4 мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік- шығыс желі оңтүстік-батыс желіне ауысады 9-14, найзағай кезінде екпіні 17-22 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 17-22 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 9-14 градус жылы.
Күнгей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-7 мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік- шығыс желі оңтүстік-батыс желіне ауысады 9-14, найзағай кезінде екпіні 17-22 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 18-23 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік- шығыс желі оңтүстік-батыс желіне ауысады 9-14, найзағай кезінде екпіні 17-22 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 18-23 градус жылы.
Жетісу Алатау	Кей жерлерде аздаған жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 11-16 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 9-14 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 22-27 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 22-27 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 5-10 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 18-23 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 5-10 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 20-25 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-шығыстан батысқа ауыспалы, күші 7-12 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 25-30 градус жылы.
Сауыр	Жаңбыр (2-5 мм). Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, түнде кей жерлерде 15-20, күндіз басым бөлігінде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 5, күндіз 17-22, кей жерлерде 10 градус жылы.
Тарбағатай	Жаңбыр (2-8 мм), кей жерлерде найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, түнде кей жерлерде 15-20, күндіз басым бөлігінде 15-20, кей жерлерде екпіні 23-28 м/с. Ауа температура-сы түнде 11-16, күндіз 18-23, кей жерлерде 26 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Түнде кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), күндіз жаңбыр (4-10 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (1-15 мм). Басым бөлігінде найзағай, кей жерлерде бұршақ. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 8, күндіз 18-23, кей жерлерде 15 градус жылы.

2023 жылғы "25-26" маусымға арналған ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 25 маусымда кей уақыттарда жаңбыр (1-8 мм), 26 маусымда жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-16 мм). Ауаның температурасы 25-26 маусымда түнде 2-7, күндіз 13-18 градус жылы.

Жетісу облысы: 25-26 маусымда кей уақыттарда жаңбыр (1-10 мм). Ауаның температурасы 25-26 маусымда түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы.

Жамбыл: күндіз 25-26 маусымда жаңбыр (0-3 мм). Ауаның температурасы 25-26 маусымда түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.

Түркістан: күндіз 25, тәулік бойы 26 маусымда өткінші жаңбыр (1-6 мм). Ауаның температурасы 25-26 маусымда түнде 11-16, күндіз 25 маусымда 20-25 градус жылы, күндіз 26 маусымда 22-27 градус жылы.

Маңғыстау: 25-26 маусымда жауын-шашынсыз. Ауаның температурасы 25-26 маусымда түнде 15-20, күндіз 25-30 градус жылы.

Абай облысы: 25 маусымда жаңбыр, түнде кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-17 мм), 26 маусымда күндіз өткінші жаңбыр (0-3 мм). Ауаның температурасы 25-26 маусымда түнде 5-10, күндіз 17-22 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: 25 маусымда жаңбыр, түнде кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-17 мм), 26 маусымда күндіз өткінші жаңбыр (0-3 мм). Ауаның температурасы 25-26 маусымда түнде 3-8, күндіз 15-20 градус жылы.

2023 жылғы 23 маусымдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде жауын-шашын әсерінен су деңгейінің ауытқуы байқалды. Келесі өзендерде су деңгейінің көтерілгені байқалды: Кіші Алматы өзені – Мыңжылқы ГБ-де 2 см-ге, Қаскелен өзені – Қаскелен ГБ-де 1 см-ге, Үлкен Алматы көлі – Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ 5 см-ге. Таудағы температуралық фон 4 °С мәнінен 19 °С оң мәні аралығында сақталады. Таңертеңгі сағат 6-да нөлдік изотерма 3950 м биіктікте болды.

**Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер
2023 ж. "23" маусымға**

№	Өзен	Пункт	Биіктік. м	Ауа температурасы. °С			Жауын-шашын. Мм		Су деңгейі. см		Су өтімі. м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.). см	Лай- лылық
				Макс. 22.06.	Мин. 23.06.	08 с. 23.06.	Күн. 22.06.	Түн. 23.06.	Орт. 22.06.	08 с. 23.06.	Орт. 22.06.	Макс. 22.06.	08 ч 23.06.		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	13.5	3.9		1.5	1.2							*
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			10.0			268	270				+2	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			11.0			621	621	3.69	3.70	3.70	0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	18.5	10.5										*
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			14.0			274	274	2.82	2.82	2.67	0	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			15.0			117	114				-1	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			18.0			51	49	0.17	0.17	0.16	-4	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			15.0	7.2		195	190	2.38	2.38	1.75	-5	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			18.0			248	248				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			8.0			319	318	1.60	1.60	1.17	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасы- нан 2 км жоғары ГБ	1471			13.0			271	268				-5	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			15.0	0.6		74	73				0	*
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			19.0			289	286	2.68	2.68	2.47	-2	*
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			18.0			211	211	0.79	0.79	0.79	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			19.0			293	293	5.66	5.66	5.66	+1	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			17.0			120	119	10.5	10.5	10.1	-4	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			15.0			230	230				0	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			17.0			311	309				-1	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	16.6	6.9				43	46				+6	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ*	2169												*
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			14.0			263	260	13.0	13.30	13.30	-4	*
22	Мерке	Ұлбутуй қыс. ГБ	1026						127	127	4.28	4.28	4.28	0	*

Ескертпе:

*-деректер жоқ

**-өзен қатып қалды

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«24-26» маусымға 2023 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы критериалды мәнге жақын. 24 маусымда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-4 мм), найзағай, бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25 маусымда кей уақыттарда жаңбыр (1-8 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 26 маусымда жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-16 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін, жауын-шашын қабаты критикалық мөлшерден асса, дауылды ескерту беріледі.
	Күнгей Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 24 маусымда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-7 мм), найзағай, бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25 маусымда кей уақыттарда жаңбыр (1-8 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 26 маусымда жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-16 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Теріскей Алатау	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 24 маусымда кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25 маусымда кей уақыттарда жаңбыр (1-8 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 26 маусымда жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-16 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 24 маусымда кей жерлерде аздаған жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25-26 маусымда кей уақыттарда жаңбыр (1-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 24 маусымда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. Күндіз 25-26 маусымда жаңбыр (0-3 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Биік таулы аймақта қар

	Өгем жотасы	жамылғысының еруі жалғасуда. 24 маусымда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. Күндіз 25, тәулік бойы 26 маусымда өткінші жаңбыр (1-6 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	24-26 маусымда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Үзіліссіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. 24 маусымда жаңбыр (2-8 мм), кей жерлерде найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25 маусымда жаңбыр, түнде кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-17 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 26 маусымда күндіз өткінші жаңбыр (0-3 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен біршама жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 24 маусымда жаңбыр (2-5 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 25 маусымда жаңбыр, түнде кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-17 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 26 маусымда күндіз өткінші жаңбыр (0-3 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Орта таулы аймақтың негізгі бөлігі қар жамылғысынан босанды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 24 маусымда түнде кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), күндіз жаңбыр (4-10 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (1-15 мм). Басым бөлігінде найзағай, кей жерлерде бұршақ. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 25 маусымда жаңбыр, түнде кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-17 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. 26 маусымда күндіз өткінші жаңбыр (0-3 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.